

AZERBAJDZSÁN

I. AZ ORSZÁG TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HELYZETE

1. Általános információk

Hivatalos megnevezés	Azerbajdzsáni Köztársaság
Államforma	Köztársaság
Főváros	Baku
Terület	86 600 km ²
Népesség	9 022 000 (2010. április 1.)
Nemzetiségi megoszlás	Azeri (90,6%), Lezguin (2,2%), Orosz (1,8%), Örmény (1,5%), Talysh (1%), Avar (0,6%), Türk (0,5%), Tatár (0,4%), Ukrán (0,4%), Sakhur (0,2%), Grúz (0,2%), Kurd (0,2%), Zsidó (0,1%), egyéb (0,17%).
Vallási megoszlás	Muzulmán (93,4%), Orosz ortodox (2,5%), Örmény apostoli (2,3%), egyéb (1,8%)
Hivatalos nyelv	Azeri
Klíma	11 klíma övezetből 9 övezet (hegyvidéki, mérsékelt, mediterrán, szubtrópusi)
Államfő	Ilham Alijev
Miniszterelnök	Artur Rasizade
Hivatalos pénznem	Manat (AZN)
Jelentősebb városok	Ganja, Sumgayit, Mingachevir, Qaracuxur, Shirvan, Nahchivan város, Bakihanov, Shaki

2. Főbb gazdasági mutatók, a gazdaság szerkezete, főbb ágazatok

Azerbajdzsán főbb gazdasági mutatói, 2007-09

		2007	2008	2009
GDP (folyó áron)	Mrd EUR	24,03	31,67	31,43
GDP növekedés (reál)	%	23,3	11,6	9,3
Egy főre jutó GDP (folyó áron)	EUR/fő	3 857,6	5 481,0	5 324,4
Infláció (fogyasztói árindex)	%	16,59	20,79	1,5
Munkanélküliségi ráta	%	6,54	6,07	6,0
Költségvetés egyenlege	GDP %-a	0,2	3,5	6,5
Államadósság (év végi)	GDP %-a	n.a	6,36	7,95
Folyó fizetési mérleg egyenlege	GDP %-a	9,2	26,1	n.a
Árfolyam (éves átlag)	AZN/EUR	1,117	1,221	1,115

Forrás: Azerbajdzsán Statisztikai Bizottság, Azerbajdzsán Központi Bank, Pénzügyminisztérium

Azerbajdzsán a Dél-Kaukázus függetlenné vált három volt szovjet tagköztársasága közül a legdinamikusabban fejlődő ország. Azeri számítások szerint 2009 végére Azerbajdzsán gazdasága a térség gazdaságának $\frac{2}{3}$ -át tette ki. A GDP 2004 és 2009 között az ötszörösére növekedett és elérte a 31,4 milliárd eurót, 2009-ben 9,3%-kal emelkedett, az egy főre jutó GDP 2009-ben 5 324 euro-t tett ki.

A davosi globális versenyképességi rangsorban Azerbajdzsán jelenleg az 51. helyet foglalja el, ami a FÁK régión belül a legjobb eredmény.

2009-ben a magánszektor adta az ipari termelés 91%-át, az építőipar termelésének 67%-át, a mezőgazdaság termelésének 100%-át, a kereskedelem és vendéglátás 99%-át a közlekedés 78%-át, a hírközlés 81%-át és a közsféra szolgáltatásainak 42%-át.

A növekedés és a bevételek legfőbb forrása továbbra is az olaj- és gázkitermelés. 2009-ben az olajkitermelés 14%-kal nőtt és elérte az 50 millió tonnát. A gázkitermelés 21,6 milliárd m³ volt, ami szintén meghaladja a 2008. évi termelést.

Azerbajdzsán előtt a legnagyobb kihívás az, hogy milyen gyorsan és hatékonyan tudja az ún. nem-olaj szektorba tartozó ágazatokat fejleszteni.

A GDP termelési oldalát tekintve az ipar részaránya a legmagasabb (50%), míg a szolgáltatások 36%-kal, a mezőgazdaság 6,4%-kal, az építőipar 7,4%-kal részesedik. A termelési szerkezet alakulását vizsgálva az látható, hogy a szolgáltató szektor részesedése a mezőgazdaság és az építőipar „rovására” emelkedett az elmúlt években.

Azerbajdzsánban az ún. nem-olaj szektor fejlesztése révén egyre inkább javul a vállalkozási környezet, egyszerűsödnek a vállalkozások megalakulására és működésére vonatkozó szabályozások. A Nemzeti Vállalkozásfejlesztési Alapból 2009-ben 130 millió azeri manatot (AZN), azaz mintegy 113 millió eurót fordítottak a vállalkozások támogatására. Az országnak elsősorban korszerű technológiára és know-how-ra van szüksége az ún. nem-olaj szektor fejlesztése érdekében.

A Világbank számításai szerint amennyiben Azerbajdzsán 2020-ra meg akarja duplázni az egy főre jutó GDP-jét, akkor a 40-szeresére kellene növelnie az egy főre jutó ún. nem-olaj termékekből álló exportját. Ennek a célnak az eléréséhez az energiahordozók exportjából származó jövedelmeknek köszönhetően külső erőforrásokra nincs szüksége az országnak.

A gazdasági növekedés eredményeként a havi átlagbér 8,6%-kal emelkedett és 2009 végére elérte a 298 manatot (260 euró). Az átlagos havi nyugdíj értéke 100 manat (87 euró), a minimálbér 75 manat (65 euró). A szegénységi ráta 13,2%-ról 11%-ra csökkent.

A régiók gazdasági-szociális fejlesztésének keretében az országban 75 ezer új munkahelyet hoztak létre.

A világgazdasági válság hatására a 2010. évi tervezett költségvetés bevételi oldala 17%-kal, a kiadási oldala 9%-kal csökkent az előző évhez képest. A bevételi oldal 10 Mrd AZN (12,2 Mrd USD) és kiadási oldala 11,23 Mrd AZN (13,7 Mrd USD). Eközben az ország vezetése igyekszik a szociális kiadásokat szinten tartani.

Az Örményországgal – a nagorno-karabahi konfliktus következtében – tartóssá vált hadiállapot miatt az ország védelmi és hadiipari kiadásai jelentősek, elérik a költségvetés 10-11%-át. Azerbajdzsán a saját védelmi ipar kialakítása érdekében együttműködik Törökországgal és Izraellel.

Azerbajdzsán támogatásáról biztosította a Nabucco gázvezeték megépítését, előzetesen 7-8 milliárd m³ gáz biztosítását helyezte kilátásba az induláshoz. Ugyanakkor Azerbajdzsán többször jelezte, hogy nagyobb határozottságot és áttörést vár a Nabucco gázvezeték megépítése kapcsán, az EU részéről kevesebb politikát és több gyakorlati intézkedést tart kívánatosnak.

3. Külkereskedelmi tendenciák, külkereskedelmi statisztika, főbb partnerek, főbb termékek

Azerbajdzsán külkereskedelmi forgalma, 2006-09

		2006	2007	2008	2009
Áruforgalmi egyenleg	M EUR	885,72	251,95	40 592,76	7 694,0
Export	M EUR	5 105,72	4 428,07	47 756,23	13 182,5
Import	M EUR	4 220,0	4 176,12	7 163,47	5 488,5
Szolgáltatások egyenlege*	M EUR	-2 131,0	-1 557,59	-1 576,31	n.a
Export	M EUR	n.a	n.a	n.a	n.a
Import	M EUR	n.a	n.a	n.a	n.a

Forrás: Azerbajdzsán Statisztikai Bizottság, Azerbajdzsán Központi Bank

A világgazdasági válság nyomán a kőolaj világpiaci árának drasztikus csökkenése következtében az azeri export nagysága a 2008. évi 47,8 milliárd euróval szemben 2009-re 13,2 millió euróra csökkent. Ez 73,4%-os visszaesést jelent, amit a megnövelt kőolaj- és földgáztermeléssel sem lehetett kompenzálni. Ezzel szemben az import (főleg közszükségleti cikkek, élelmiszerek) sokkal kisebb mértékben, a 2008. évi 7,2 millió euróról 5.489 millió euróra csökkent. Az áruforgalmi egyenleg

2008-ban még 40,6 millió euró, 2009-ben már csak 7,7 milliárd euró pozitívumot mutatott.

Azerbajdzsán kiemelt feladatának tekinti a külkereskedelmi áruszerkezet korszerűsítését. Jelenleg ugyanis a nemzetközi gyakorlatban alkalmazott 21 áruosztályos csoportosításon belül - a kőolajon és olajszármazékokon kívül - csupán három áruosztály, a III. (zsír, olaj, viasz); a VIII. (bőr és szőrme és ezekből készült áruk); és a XIV. (gyöngy, drágakő, nemesfém) esetében haladja meg a kivitel a behozatalt.

Azerbajdzsán 2009-es külkereskedelmi áruforgalmának közel kétharmada a következő országokkal valósult meg: Olaszország (35,3%), USA (11,4%), Izrael (6,7%), India (4,6 %), Franciaország (4,5%).

Az export rendeltetési országok szerint sorrendje: Olaszország (40,2%), USA (12,6%), Izrael (7,6%), India (5,1%) és Franciaország (4,9%); az Import származási országok szerinti sorrendje: Oroszország (18,8%), Törökország (11,3%), Németország (8,4%), Ukrajna (7,9%), Kína (6,7%).

4. Tőkeáramlás alakulása és a főbb partnerek

Azerbajdzsán közvetlen tőkebefektetés importja és exportja, 2007-09

		2007	2008	2009
Külföldi közvetlen tőkebefektetés-import*	M EUR	3.308,1	3.045,5	n.a
Külföldi közvetlen tőkebefektetések állománya**	M EUR	18.633,92	21.679,42	n.a
Tőkebefektetés más országba*	M EUR	380,51	373,85	n.a
Tőkebefektetés állománya	M EUR	n.a	n.a	n.a

Forrás: Azerbajdzsán Központi Bank, Azerbajdzsán Statisztikai Bizottság; Megjegyzés: Külföldi tőkebefektetések állományáról az adatok 2000-től állnak rendelkezésre.

Legnagyobb befektetők Azerbajdzsánban: Nagy-Britannia, USA, Törökország, a befektetések túlnyomó része az energiahordozók kitermelésébe és feldolgozásába irányult.

A gazdasági együttműködés új, perspektivikus iránya lehet az Azerbajdzsánban működő vegyesvállalatok létesítése. Az azeri fél – a versenyképes export árualapjának hiánya miatt - vegyesvállalatok létesítését szorgalmazza. Ezzel nemcsak tőkéhez, technológiához, hanem munkakultúrához is juthat. Cserében a másik félnek a környező FÁK piacokat ajánlják, amelyekre Azerbajdzsánból könnyebb bejutni. A vegyes vállalatok létrehozásában az AZPROMO állami kereskedelemfejlesztési és befektetési ügynökség konkrét gyakorlati segítséget ígér a külföldi üzleti körök számára.

Azerbajdzsánra is jellemző a tőke kimenekítése. A külföldi bankokban elhelyezett pénzt többnyire luxus beruházásokra (drága lakó és nyaraló ingatlanok vásárlása) és utazásokra költik. Az azeriek e téren Magyarországot eddig még nem fedezték fel, Azerbajdzsánban Csehország ebből a szempontból jóval ismertebb, Karlovy-Vary a legkedveltebb utazási célpont.

II. MAGYARORSZÁG ÉS AZERBAJDZSÁN BILATERÁLIS KAPCSOLATAI (KÜLKERESKEDELEM ÉS TŐKEÁRAMLÁS)

A magyar-azeri külkereskedelem áruszerkezete (M EUR)

	KIVITEL		BEHOZATAL		EGYENLEG	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Összesen	58,28	61,37	0,02	0,00	58,28	61,37
Élelmiszer, ital, dohány	3,99	3,80	0,00	-	3,99	3,80
Nyersanyagok	0,12	0,12	-	-	0,12	0,12
Energiahordozók	-	-	-	-	-	-
Feldolgozott termékek	22,56	20,54	0,01	0,00	22,54	20,54
Gépek, gépi berendezések	31,59	36,9	0,02	0,00	31,57	36,90

Értékváltozás és a forgalom megoszlása 2009-ben (%)

	INDEX (2008=100)		MEGOSZLÁS	
	KIVITEL	BEHOZATAL	KIVITEL	BEHOZATAL
Összesen	105,3	2,7	100,0	100,0
Élelmiszer, ital, dohány	95,2	2,5	6,2	-
Nyersanyagok	100,0	-	0,2	-
Energiahordozók	-	-	-	-
Feldolgozott termékek	91,0	1,7	33,48	16,7
Gépek, gépi berendezések	116,8	2,8	60,12	83,3

Forrás: KSH

A dél-kaukázusi régió államai közül Magyarország külkereskedelmi forgalma a legdinamikusabban Azerbajdzsánnal fejlődik. Az azeri-magyar kereskedelmi forgalom a 2003. évi 5,74 millió euróról 2009-ben 61,37 millió euróra, azaz 6 év alatt több mint a 10-szeresére emelkedett.

A forgalom szinte kizárólag magyar exportból áll: túlsúlyban vannak a gépek és szállítási eszközök, jelentős a feldolgozott termékek (ezen belül a gyógyszerek) és az élelmiszerek részaránya. Az azeri importunk értéke minimális.

A Magyar Nemzeti Bank nyilvántartásában a magyar-azerbajdzsáni viszonylatban nem szerepel adat kölcsönös működőtőke befektetésekről.